EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2026 06 03
COM(2026) 221 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Lenkijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

{SWD(2026) 221 final}

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Lenkijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 ([1]), ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) Reglamente (ES) 2024/1263 nurodyti ekonomikos valdymo sistemos tikslai – skatinti užtikrinti patikimus bei tvarius viešuosius finansus, tvarų ir įtraukų ekonomikos augimą ir atsparumą pasitelkiant reformas bei investicijas ir neleisti susidaryti perviršiniam valdžios sektoriaus deficitui. Reglamente nustatyta, kad Taryba ir Komisija, vadovaudamosi Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) nustatytais tikslais ir reikalavimais, Europos semestro kontekste vykdo daugiašalę priežiūrą. Europos semestro veikla apima visų pirma konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų rengimą ir įgyvendinimo priežiūrą;

(2) 2025 m. liepos 16 d. Komisija priėmė Pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo įsteigiamas 2028–2034 m. Europos klestėjimo ir saugumo fondas ekonominės, teritorinės ir socialinės sanglaudos, žemės ūkio ir kaimo plėtros bei žuvininkystės ir jūrų reikalams ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2023/955 ir Reglamentas (ES, Euratomas) 2024/2509 ([2]). Pasiūlymu siekiama padidinti Sąjungos finansavimo veiksmingumą

---

[1] 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97, (OL L, 2024/1263, 2024 m. balandžio 30 d., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

[2] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiamas 2028–2034 m. Europos klestėjimo ir saugumo fondas ekonominės, teritorinės ir socialinės sanglaudos, žemės ūkio ir kaimo plėtros bei žuvininkystės ir jūrų reikalams ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2023/955 ir

mažinant finansų architektūros susiskaidymą ir padėti valstybėms narėms koordinuoti savo ekonominę politiką pagal SESV 175 straipsnį;

(3) 2025 m. lapkričio 25 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė 2026 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Lenkija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos, rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl žmogiškojo kapitalo Europos Sąjungoje ir pasiūlymą dėl 2026 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas. Taryba rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ([3]) priėmė 2026 m. balandžio 21 d., o bendrą užimtumo ataskaitą ir rekomendaciją dėl žmogiškojo kapitalo – 2026 m. kovo 9 d.;

(4) 2025 m. sausio 29 d. Komisija paskelbė konkurencingumo kelrodį – strateginę programą, kuria siekiama per ateinančius penkerius metus padidinti Sąjungos konkurencingumą pasaulyje. Kaip esminiai tvaraus ekonomikos augimo ramsčiai, joje nustatytos trys būtinos transformacijos: inovacijos; priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas ir konkurencingumo užtikrinimas; saugumas. Europos semestras suderintas su konkurencingumo kelrodžiu, taip užtikrinant, kad valstybių narių ekonominė politika derėtų su Komisijos strateginiais tikslais ir būtų laikomasi vienodo požiūrio į ekonomikos valdymą, kuriuo visoje Sąjungoje skatinamas tvarus augimas, inovacijos ir atsparumas;

(5) 2026 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau vykdomas tuo pat metu įgyvendinant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) ([4]) galutinį etapą. Įgyvendinant Europos semestro politikos prioritetus itin svarbūs buvo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo (EGAD) planai kartu su sanglaudos politikos finansavimu, nes buvo reikalaujama, kad šiais planais būtų veiksmingai sprendžiami visi per pastaruosius ciklus atitinkamose konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatyti uždaviniai arba didelė jų dalis, o pagal Europos sanglaudos politiką finansuojamomis programomis – atsižvelgiama į konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas. Artėjant EGADP įgyvendinimo laikotarpio pabaigai, tebėra labai svarbu tęsti pagal EGADP remiamas ir įgyvendinamas reformas ir investicijas, visų pirma tas, kurios padeda spręsti konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius;

(6) 2026 m. birželio 3 d. Komisija paskelbė 2026 m. Lenkijai skirtą šalies ataskaitą. Joje įvertinta pažanga, Lenkijos padaryta įgyvendinant atitinkamas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina EGAD planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodyti Lenkijai kylantys aktualiausi uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Lenkijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant Sąjungos pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat pažanga siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų;

Reglamentas (ES, Euratomas) 2024/2509, COM(2025) 565 *final*. Dėl siūlomo reglamento šiuo metu deramasi su abiem teisėkūros institucijomis.

[3] OL C, C/2026/2434, 2026 m. balandžio 28 d., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.

[4] 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, (OL L 57, 2021 2 18, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

(7) 2025 m. sausio 21 d. Taryba, remdamasi Komisijos vertinimu ir rekomendacija, priėmė rekomendaciją, kuria pritariama Lenkijos nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui ([5]). Planas apima 2025–2028 m. laikotarpį, o jame pateiktas fiskalinis koregavimas paskirstytas per ketverius metus. Taryba rekomendavo tokį didžiausią grynųjų išlaidų augimo tempą: 6,3 % 2025 m., 4,4 % 2026 m., 4,0 % 2027 m. ir 3,5 % 2028 m., o tai atitinka didžiausią bendrą augimo tempą, apskaičiuotą atsižvelgiant į 2023 bazinius metus, t. y. 19,6 % 2025 m., 24,9 % 2026 m., 29,9 % 2027 m. ir 34,4 % 2028 m. 2025–2028 m. šis didžiausias grynųjų išlaidų augimo tempas sutampa su taisomuoju planu, kaip 2025 m. sausio 21 d. rekomendavo Taryba pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį, siekiant ištaisyti perviršinio deficito padėtį ([6]). Remiantis 2026 m. birželio 3 d. Komisijos atliktu veiksmingų priemonių vertinimu ([7]), perviršinio deficito procedūra Lenkijai sustabdoma;

(8) Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir jo padariniai yra egzistencinis iššūkis Europos Sąjungai. Komisija paragino valstybes nares prašyti koordinuotai aktyvuoti Stabilumo ir augimo pakto nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą, kad būtų galima remti ES pastangas greitai ir reikšmingai padidinti gynybos išlaidas ([8]); 2025 m. kovo 6 d. šį pasiūlymą palankiai įvertino Europos Vadovų Taryba. Gavusi Lenkijos prašymą, 2025 m. liepos 8 d. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, priėmė rekomendaciją, kuria Lenkijai leidžiama nukrypti nuo rekomenduojamo didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo ([9]). Nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos taikymo laikotarpiu (2025–2028 m.) Lenkijai leidžiama peržiūrėti valdžios sektoriaus išlaidų prioritetus arba padidinti valdžios sektoriaus pajamas, kad nuolat didesnės gynybos išlaidos nekeltų pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutinės trukmės laikotarpiu;

(9) 2026 m. balandžio 30 d. Lenkija pateikė 2026 m. metinę pažangos ataskaitą ([10]) dėl rekomenduojamo didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo laikymosi ir dėl reformų ir investicijų, kuriomis reaguojama į pagrindinius uždavinius, nustatytus šaliai skirtose Europos semestro rekomendacijose, įgyvendinimo. Metinė pažangos ataskaita taip pat atspindi Lenkijos pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį du kartus per metus teikiamas pažangos, padarytos įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, ataskaitas. Į metinę pažangos ataskaitą yra įtraukta ataskaita dėl veiksmų, kurių imtasi pagal perviršinio deficito procedūrą;

---

5 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomendacija, kuria pritariama Lenkijos nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui, (OL C, C/2025/642, 2025 m. vasario 10 d., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/642/oj.

6 Tarybos rekomendacija siekiant ištaisyti perviršinio deficito padėtį Lenkijoje, priimta 2025 m. sausio 21 d. Visi dokumentai, susiję su Lenkijos perviršinio deficito procedūra, pateikiami https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-governance-framework/stability-and-growth-pact/corrective-arm-excessive-deficit-procedure/excessive-deficit-procedures-overview/poland_en?prefLang=lt.

7 Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui „2026 m. Europos semestras. Pavasario dokumentų rinkinys“, COM(2026) 200 *final*.

8 Komisijos komunikatas „Atsižvelgimas į gynybos išlaidų padidinimą Stabilumo ir augimo pakte“, Briuselis, 2025 m. kovo 19 d., C(2025) 2000 *final*.

9 2025 m. liepos 8 d. Tarybos rekomendacija, kuria Lenkijai leidžiama nukrypti nuo Tarybos pagal Reglamentą (ES) 2024/1263 nustatyto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo, (nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos aktyvavimas) (OL C, C/2025/3971, 2025 m. rugpjūčio 20 d., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3971/oj.

10 2026 m. metinės pažangos ataskaitos pateikiamos https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_lt.

(10) 2025 m. realiojo BVP augimas buvo 3,6 %, o infliacija pagal SVKI – 3,3 %. Komisijos 2026 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP išaugs 3,5 % 2026 m. ir 2,8 % 2027 m., o infliacija pagal SVKI bus 3,6 % 2026 m. ir 2,9 % 2027 m.;

(11) remiantis Eurostato pateiktais duomenimis ([11]), Lenkijos valdžios sektoriaus deficitas padidėjo nuo 6,4 % BVP 2024 m. iki 7,3 % BVP 2025 m. 2025 m. deficito padidėjimas daugiausia atspindi didesnes išlaidas karinės įrangos įsigijimui, viešojo sektoriaus darbo užmokesčiui ir socialinėms išmokoms. Remiantis iki galutinio Komisijos 2026 m. pavasario prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, prognozėje numatoma, kad 2026 m. deficitas sudarys 6,5 % BVP, o 2027 m. – 6,3 % BVP. 2026 m. sumažėjimas daugiausia atspindi nacionalinėmis lėšomis finansuojamų išlaidų apribojimus, visų pirma susijusius su atlygiu darbuotojams ir investicijomis, ir naujas diskrecines pajamas didinančias priemones. 2027 m. deficito sumažėjimas daugiausia atspindi priimtas diskrecines pajamų priemones;

(12) remiantis Komisijos įverčiais, 2025 m. fiskalinė politika ([12]), apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, buvo skatinamoji ir jos kryptis – 1,3 % BVP. Numatoma, kad 2026 m. ji bus skatinamoji (jos kryptis – 0,3 % BVP), o 2027 m. – stabdomoji (jos kryptis – 1,7 % BVP);

(13) remiantis Eurostato pateiktais duomenimis ([13]), Lenkijos valdžios sektoriaus bendroji skola padidėjo nuo 54,8 % BVP 2024 m. pabaigoje iki 59,7 % BVP 2025 m. pabaigoje. 2025 m. skolos santykio padidėjimas daugiausia atspindi didelį deficitą bei skolą didinančius atsargų ir srautų koregavimus, susijusius su investicijomis į gynybą. Remiantis iki galutinio Komisijos 2026 m. pavasario prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, prognozėje numatoma, kad skolos santykis su BVP iki 2026 m. pabaigos padidės iki 64,5 %, o iki 2027 m. pabaigos – dar iki 68,3 %. 2026 ir 2027 m. padidėjimas daugiausia atspindi didelį deficitą bei skolą didinančius atsargų ir srautų koregavimus, susijusius su investicijomis į gynybą;

(14) remiantis Eurostato duomenimis ([14]), bendros valdžios sektoriaus gynybos išlaidos Lenkijoje 2025 m. sudarė 3,4 % BVP. Komisijos 2026 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2026 m. jos liks tokio paties dydžio. Tai 1,8 procentinio punkto BVP daugiau nei 2021 baziniais metais;

(15) Sąjungai ir toliau kyla energijos tiekimo sutrikimų ir padidėjusio kainų nepastovumo rizika, kurią dar labiau didina geopolitinė įtampa, daranti poveikį pasaulinėms naftos ir dujų rinkoms. Per 2022–2023 m. energetikos krizę įgyta patirtis parodė, kad plataus masto ir netikslinės priemonės lemia dideles fiskalines išlaidas ir yra socialiai ir ekonomiškai neefektyvios. Nuo karo Artimuosiuose Rytuose pradžios 2026 m. vasario mėn. Lenkija ėmėsi fiskalinės politikos priemonių, kad sušvelnintų didelių

---

11 Eurostato euro rodikliai, 2026 m. balandžio 22 d.

12 Fiskalinės politikos kryptis apibrėžiama kaip pagrindinės valdžios sektoriaus biudžeto būklės metinio pokyčio matas. Ja siekiama įvertinti ekonominę paskatą, kurią lemia tiek nacionalinėmis, tiek ES biudžeto lėšomis finansuojama fiskalinė politika. Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip i) vidutinės trukmės laikotarpio potencialaus augimo ir ii) pirminių išlaidų, atėmus diskrecines pajamų priemones, bet įskaitant išlaidas, finansuojamas teikiant negrąžintiną paramą (dotacijas) iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų ir kitų Sąjungos fondų, pokyčio skirtumas.

13 Eurostato euro rodikliai, 2026 m. balandžio 22 d.

14 Eurostatas, valdžios sektoriaus išlaidos pagal valstybės funkcijų klasifikatorių (COFOG).

energijos kainų poveikį namų ūkiams ir įmonėms ([15]). Tai, be kita ko, netikslinis kurui taikomų akcizų ir PVM sumažinimas iki 2026 m. gegužės 15 d. Komisijos 2026 m. pavasario prognozėje numatoma, kad šių priemonių fiskalinės išlaidos 2026 m. sudarys maždaug 0,1 % BVP. Remiantis Komisijos įverčiais, jei šios priemonės liktų galioti iki 2026 m. pabaigos, jų fiskalinės išlaidos 2026 m. sudarytų 0,4 % BVP;

(16) remiantis Komisijos skaičiavimais numatoma, kad grynosios išlaidos Lenkijoje 2025 m. išaugs 8,5 %, o 2024 ir 2025 m. iš viso – 22,9 %. 2025 m. grynųjų išlaidų augimas viršija rekomenduojamą didžiausią augimo tempą ir atitinka 0,9 % BVP metinį nuokrypį. Vertinant 2024 ir 2025 m. kartu, už rekomenduojamą didžiausią augimo tempą bus didesnis ir bendras grynųjų išlaidų augimo tempas, o tai atitinka 1,2 % BVP bendrą nuokrypį. Tačiau, turint omenyje gynybos išlaidų padidėjimą, numatomas nuokrypis neviršija pagal nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą leidžiamo lankstumo ribų;

(17) remiantis Komisijos skaičiavimais numatoma, kad grynosios išlaidos Lenkijoje 2026 m. išaugs 4,0 %, o 2024, 2025 ir 2026 m. iš viso – 27,9 %. Numatomas 2026 m. grynųjų išlaidų augimas nesiekia rekomenduojamo didžiausio augimo tempo. Vertinant 2024, 2025 ir 2026 m. kartu, numatoma, kad bendras grynųjų išlaidų augimo tempas bus didesnis už rekomenduojamą didžiausią augimo tempą, o tai atitinka 1,0 % BVP bendrą nuokrypį. Tačiau, remiantis dabartinėmis gynybos išlaidų projekcijomis, numatomas nuokrypis neviršija pagal nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą leidžiamo lankstumo ribų;

(18) pastaraisiais metais dėl įvairių politikos prioritetų, įskaitant gynybą ir socialinę politiką, sparčiai augo viešosios išlaidos. 2025 m. jos pasiekė 50,9 % BVP ir viršijo ES vidurkį (49,5 % BVP). Viešųjų finansų veiksmingumas tebėra problema, nes dauguma socialinių išmokų nėra tikslinės ir nėra grindžiamos namų ūkio materialine padėtimi, todėl gerovės sistemos perskirstomoji galia yra menka. Nuo 2024 m. atliktų išlaidų peržiūrų poveikis buvo ribotas išlaidų perskirstymo požiūriu;

(19) be išlaidų racionalizavimo, reikia pajamų šaltinių, kad būtų atkurta viešųjų finansų pusiausvyra ir išlaikytas valstybės skolos tvarumas. BVP procentine dalimi išreikštų mokestinių pajamų rodiklis vis dar gerokai mažesnis už agreguotą ES rodiklį, nepaisant 2024 ir 2025 m. stebėto laipsniško didėjimo. Lenkijos mokesčių struktūrai būdinga gana maža priklausomybė nuo darbo jėgos apmokestinimo, kai gyventojų pajamų mokesčio pajamos yra kur kas mažesnės už ES vidurkį, o vartojimo ir kapitalo mokesčiai sudaro didesnę bendrųjų pajamų dalį. Mokesčio bazė galėtų būti išplėsta įtraukiant į ją naujus šaltinius, nedarant poveikio ekonomikos augimui. Siekiant pritraukti papildomų pajamų, taip pat reikia dėti daugiau pastangų mokestinių prievolių vykdymui gerinti. Nors pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) surinkimo atotrūkis sumažėjo, jis tebėra didelis. Įmonių pelno mokesčio surinkimo atotrūkis taip pat laikomas dideliu;

(20) mažėjanti tendencija stebima pensijų išmokų adekvatumo srityje. Naudos rodiklis, t. y. vidutinės pensijos ir vidutinio darbo užmokesčio santykis, sumažėjo nuo 66 % 2005 m. iki 55 % 2024 m. Remiantis 2024 m. ataskaita dėl senėjimo, norint sustabdyti tolesnį naudos rodiklio mažėjimą, kuris prognozuojamas nepakeitus politikos, iki 2045 m. išlaidos pensijoms padidėtų 2,5 procentinio punkto BVP. Tai keltų pavojų pensijų sistemos tvarumui. Apskaičiuota, kad iki 2040 m. pusė pensininkų gaus

[15] Tai atspindi padėtį iki galutinio Komisijos 2026 m. pavasario prognozės parengimo termino (2026 m. gegužės 4 d.).

pensijų išmoką, lygią teisės aktais nustatytam minimaliajam darbo užmokesčiui. Tai daugiausia pasakytina apie moteris, kurių mažas dalyvavimas darbo rinkoje (48,3 %, palyginti su 59,4 % ES, 55–64 metų amžiaus grupėje) atitinka jų mažesnį teisės aktais nustatytą pensinį amžių. Be to, pensinis skurdas gresia ir savarankiškai dirbantiems asmenims, kurie moka minimalias pensijų įmokas, ir pagal civilinės teisės reglamentuojamas sutartis dirbantiems asmenims, kurie moka minimalios ribos neviršijančias pensijų įmokas. Pensijų sistemai taip pat būdingas didelis susiskaidymas, kai tam tikroms profesijoms taikoma daug kainuojanti speciali tvarka. KRUS, didžiausia specialioji pensijų sistema, yra skirta ūkininkams, kurie sudaro daugiau kaip 10 % visų pensininkų ir pensinio amžiaus sulaukusių asmenų Lenkijoje, ir yra dosniai remiama iš valstybės biudžeto (2025 m. apie 0,7 % BVP). Stambiųjų ūkininkų socialinės įmokos neatspindi jų pajamų lygio ir tai turi įtakos pensijų adekvatumui. Be to, KRUS teisės į pensijų išmokas taisyklės ir pensijų kapitalo pervedimo į bendrąją pensijų sistemą apskaičiavimas neskatina ūkininkų, ypač turinčių ilgą KRUS draudimo stažą, pereiti į bendrąją sistemą. Kitų profesijų atstovai, pavyzdžiui, uniformuotų pareigūnų tarnyba arba teisėjai ir prokurorai, gauna pensijas net nemokėdami įmokų, todėl jie visiškai priklauso nuo valstybės biudžeto subsidijų;

(21) kad būtų užtikrinta plataus masto atsakomybė už sėkmingą Sąjungos finansavimo priemonių įgyvendinimą, be kita ko, Europos semestro kontekste, itin svarbus tebėra sistemingas, prasmingas ir savalaikis vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(22) sanglaudos politikos programų, apimančių paramą iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), Teisingos pertvarkos fondo (TPF), „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) ir Sanglaudos fondo, įgyvendinimas Lenkijoje tiek pagal projektų atranką, tiek pagal mokėjimus vyksta sparčiau negu ES vidurkis. Svarbu išlaikyti dabartinį pagreitį, kartu kuo labiau didinant investicijų poveikį vietoje. Siekdama didinti konkurencingumą ir augimą, Lenkija jau imasi veiksmų pagal savo sanglaudos politikos programas. Vis dėlto kai kuriose srityse, įskaitant sritis, susijusias su iškastinio kuro atsiejimu ir teisinga pertvarka, įgyvendinimą gali reikėti toliau stiprinti. Labai svarbu užtikrinti, kad naujos investicijos, kurias Lenkija nustatė atlikdama sanglaudos politikos fondų laikotarpio vidurio peržiūrą, visų pirma investicijos, susijusios su penkiais Laikotarpio vidurio peržiūros reglamente ([16]) nustatytais prioritetais, būtų vykdomos greitai ir veiksmingai;

(23) Lenkija susiduria su keliais sunkumais supaprastinimo, mokslinių tyrimų ir inovacijų, energetikos, klimato ir vandentvarkos, įgūdžių ir švietimo, nepalankioje padėtyje esančių grupių integracijos ir darbo rinkos segmentacijos, taip pat būsto srityse;

(24) nors Lenkijos reguliavimo sistema iš esmės yra skatinanti konkurenciją, šalis vis dar susiduria su tam tikrais sunkumais, susijusiais su teisės aktų sudėtingumu ir institucinės struktūros veiksmingumo užtikrinimu. 71 % įmonių laiko, kad verslo reguliavimas yra kliūtis investuojant Lenkijoje ([17]), o išlaidos, kurias įmonės, visų pirma MVĮ, patiria laikydamosi darbo ir mokesčių sistemų reikalavimų, yra palyginti didelės. EIB apklausos apie investavimą duomenimis, Lenkijoje veikiančių įmonių,

16 2025 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2025/1914, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/1058 ir (ES) 2021/1056, kiek tai susiję su konkrečiomis priemonėmis strateginiams uždaviniams spręsti atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą.

17 EIB investicijų tyrimas (2025).Lenkijos apžvalga

kurios daugiau kaip 10 % savo darbuotojų skiria reguliavimo reikalavimams vykdyti, dalis gerokai sumažėjo (nuo 25 % 2024 m. iki 19 % 2025 m.), tačiau ir toliau viršija ES vidurkį (11 %). Be to, socialinių partnerių dalyvavimas teisėkūros procese vis dar yra ribotas, ir suinteresuotieji subjektai praneša apie nuolatinius Socialinio dialogo tarybos veiklos trūkumus. Viešųjų pirkimų sistemai ir toliau kenkia mažas pasiūlymus teikiančių įmonių skaičius, taip pat ilgos ir sudėtingos procedūros. Spręsti šias problemas galėtų padėti tolesnis viešųjų pirkimų proceso skaitmenizacijos stiprinimas ir išankstinis planavimas, įskaitant ilgalaikių viešųjų pirkimų planų viešinimą. Reguliavimo ir administracinės kliūtys daro poveikį EEE vidaus prekybai prekėmis ir paslaugomis, o nacionalinės pakuočių ir atliekų taisyklės sukuria reikalavimų laikymosi naštą;

(25) nepaisant kelerius metus trukusio spartaus ekonomikos augimo ir pakilusio gyvenimo lygio, Lenkija ir toliau susiduria su dideliais vystymosi skirtumais tiek tarp savo regionų, tiek jų viduje, be kita ko, tarp miesto ir kaimo vietovių. Rytų Lenkija vis dar yra ypač nepalankioje padėtyje: 2024 m. BVP vienam gyventojui čia sudarė 61,3 % ES vidurkio, tad šis regionas yra vienas iš skurdžiausių Sąjungoje. Prie ES rytinės išorės sienos esančių regionų padėtį dar labiau pablogino Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą, dėl kurio sustiprėjo susirūpinimas dėl saugumo, padidėjo ekonominis netikrumas ir sumažėjo šių regionų patrauklumas tiek investuotojams, tiek gyventojams. Daugelis vietovių, ypač tos, kurios yra nutolusios nuo pagrindinių šalies metropolinių centrų, nukenčia dėl nepakankamų administracinių gebėjimų ir nevienodų galimybių gauti pagrindines viešąsias paslaugas, įskaitant švietimo, sveikatos priežiūros, vaiko priežiūros ir transporto paslaugas, tad jų patrauklumas dar labiau mažėja. Inovacijų, be kita ko, inovatyvaus investavimo, rytiniuose ir šiaurės vakarų regionuose nėra daug, todėl varžomas jų našumo augimas ir kokybiškų darbo vietų pasiūla;

(26) Lenkijos ekonomikos augimas ir konkurencingumas vis labiau priklauso nuo jos gebėjimo išnaudoti mokslo ir inovacijų potencialą. Nepaisant nuolat didėjančių verslo išlaidų moksliniams tyrimams ir plėtrai, Lenkijos rezultatai inovacijų srityje vis dar yra riboti: 2025 m. šalies mokslinių tyrimų ir plėtros veiklos rezultatai siekė tik 65,9 % ES vidurkio, t. y. nuo 2024 m. pagerėjo 2,6 procentinio punkto. Mokslo įstaigų ir įmonių bendradarbiavimas yra ribotas, o tai mažina Lenkijos gebėjimą komercializuoti savo mokslinius tyrimus. Šią problemą dar labiau pagilina nepakankamos paskatos tyrėjams bendradarbiauti su pramone, pavyzdžiui, nepakankamas komercializacijos rezultatų įkainojimas vertinant mokslinę veiklą. Bus labai svarbu didinti tyrėjų karjeros patrauklumą ir toliau modernizuoti mokslo įstaigas. Pastangos didinti inovacijas turi apimti pažangiosios specializacijos strategijų naujinimą ir racionalizavimą. Vieni svarbiausių veiksmų siekiant puikiai veikiančios inovacijų ekosistemos yra tolesnis aplinkos, kurioje palaikomas technologijų perdavimas, vystymas, startuolių steigimas ir jų veiklos plėtra, galimybės jiems gauti stabilų ir patikimą finansavimą užtikrinimas;

(27) nepaisant didelės pažangos, vis dar kyla sunkumų dėl viešųjų paslaugų skaitmenizacijos ir jų prieinamumo piliečiams bei įmonėms, kuris tebėra mažesnis už ES vidurkį, ypač piliečių atveju, kur Lenkijos rezultatas yra 71, palyginti su ES vidurkiu, kuris yra 82. Sąveikumo, duomenų dalijimosi tarp vyriausybės sistemų ir vienkartinio duomenų pateikimo principo duomenų rinkimo procese apribojimai blogina naudotojų patirtį ir sumažina viešųjų paslaugų skaitmenizacijos potencialą lengvinant administracinę naštą, o tokiems sektoriams kaip teisingumo tolesnis skaitmeninimas būtų naudingas siekiant padidinti veiksmingumą ir prieinamumą.

Lenkija dar ne iki galo pasinaudojo tarpvalstybiniu keitimusi duomenimis, prarasdama galimybę supaprastinti administracines procedūras, visų pirma per platesnį struktūruotų duomenų formatų naudojimą;

(28) skaitmeninių technologijų naudojimas Lenkijos MVĮ vis dar nesiekia ES vidurkio, o tai riboja našumą ir inovacijas. Nors jo dalis išaugo, 2025 m. vos 59 % Lenkijos MVĮ pasiekė bazinį skaitmeninio intensyvumo lygį (palyginti su ES vidurkiu, kuris yra 71,4 %). Taip pat atsilieka pažangiausių technologijų, tokių kaip DI, diegimas, o tai gali kliudyti būsimam augimui. Lenkijai vertėtų toliau skatinti investicijas ir paramą specializuotoms žinioms skaitmeninimo srityje, skatinant pažangiųjų technologijų diegimą ir darbuotojų kvalifikacijos kėlimą, taip pat dalyvavimą ES masto iniciatyvose;

(29) Lenkijos būsto rinkai pastaraisiais metais buvo būdinga maža būsto pasiūla ir įperkamumo mažėjimas. Būstų ir jų nuomos kainos nuo 2015 m. sparčiai augo, ypač miestuose. Investicijos į būstą išlieka mažiausios ES, o būsto kokybė ir sąlygos tebėra sudėtingos atsižvelgiant į didelį perpildymo lygį. Sprendžiant šią problemą reikia imtis įvairių priemonių, dėmesį sutelkiant į pasiūlos politiką, įskaitant būsto rinkos taisyklių gerinimą, kad būtų padidinta įperkamo būsto pasiūla, gerinama jo kokybė ir lėtinama būsto kainų infliacija;

(30) Lenkijos būsto politika yra susiskaidžiusi. Skirtingose ministerijose vykdomos įvairios programos, kurių prioritetai skiriasi, ir nėra institucijos, kuri koordinuotų būsto politiką centriniu lygmeniu. Nevykdoma centralizuota būsto poreikių ir būstų ūkio analizė (įskaitant vietos lygmeniu). Šiai problemai spręsti Lenkijai reikėtų imtis būsto politikos koordinavimo centriniu lygmeniu ir tarp centrinių ir vietos administracijų, taip pat parengti ilgalaikę būsto strategiją, kurioje būtų aiškiai nurodyta, kaip spręsti prastėjantį būsto įperkamumą ir prieinamumą, gerinti būsto kokybę ir diegti stebėsenos įrankius (kartu su daugiapakopiu duomenų rinkimo mechanizmu, pagrindinį dėmesį skiriant tuštiems nekilnojamojo turto objektams), siekiant geriau įvertinti konkretų vietos būstų ūkį bei poreikius ir tikslingai į juos reaguoti;

(31) socialinio, savivaldybių ir įperkamo būsto prieinamumas Lenkijoje yra menkas, o pažeidžiamos grupės patiria specifinių kliūčių (įskaitant diskriminaciją ir prieinamumo ribojimą). Didelis būstų statybos atotrūkis prisideda prie būsto trūkumo ir jo riboto prieinamumo specialiųjų poreikių turinčioms grupėms. Siekdama padidinti būsto pasiūlą, pagerinti jo kokybę ir tikslingiau tenkinti konkrečių grupių poreikius, Lenkija turėtų išplėsti ir modernizuoti savo socialinio ir įperkamo nuomojamo būsto sistemą ir programas, laikydamasi stabilios ilgalaikės strategijos ir finansuodama savivaldybių būsto programas, pradėti vykdyti laisvų pastatų renovacijos ir atstatymo programas, plėsti socialinės nuomos agentūras ir kurti būstu grindžiamus sprendimus pažeidžiamoms grupėms, pavyzdžiui, vyresnio amžiaus žmonėms, asmenims su negalia ir benamiams;

(32) Lenkijos taisyklės, susijusios su nuomos bei statybos teisės aktais ir jų taikymu, daro neigiamą poveikį būsto pasiūlai ir galimybėms įsigyti įperkamą būstą. Teisminė apsauga ir teisės nuomos rinkoje yra nesubalansuotos, kadangi galiojančiais teisės aktais nėra pakankamai ir tolygiai ginamos nei nuomotojų, nei nuomininkų teisės. Nuomotojai turi laikytis ilgų ir brangių iškeldinimo procedūrų, net jei nuomininkai pažeidžia nuomos sutartis, o nuomininkus gali paveikti ilgalaikis nuomos nestabilumas, nes įstatymu aiškiai nereglamentuojamas nuomos kainos didinimas, o įspėjimo terminų dažnai nesilaikoma. Stabilią, ilgalaikę nuomą palengvintų labiau subalansuotas požiūris į nuomotojų teises ir nuomininkų saugumą ir geresnis esamų

teisės aktų vykdymo užtikrinimas. Siekiant spartesnės ir pigesnės būstų statybos taip pat būtų galima pagerinti statybos pramonės reguliavimo procedūras;

(33) Lenkija tebėra viena iš kelių valstybių narių, kuriose nekilnojamojo turto mokestis grindžiamas ne nekilnojamojo turto verte, o labai nedideliu maksimaliu fiksuotu tarifu, kuris nustatomas centralizuotai įstatymu. Taip sukuriama regresyvi nekilnojamojo turto mokesčio tvarka ir prisidedama prie spekuliacinės investavimo paklausos, kadangi nekilnojamasis turtas apmokestinamas daug mažesniu tarifu nei toks kur kas rizikingesnis finansinis turtas kaip akcijos, o tai didina nekilnojamojo turto kainos infliaciją. Šią problemą būtų galima spręsti keičiant apmokestinimo tvarką renkantis žemės ar nekilnojamojo turto verte grindžiama apmokestinimą (taikant žemės vertės mokestį arba kadastrinį nekilnojamojo turto mokestį), taip padidinant tos tvarkos progresyvumą ir sprendžiant paskatų, kurios prisideda prie sparčiai kylančių būsto kainų ir mažos pasiūlos dėl tuščių arba nepakankamai išnaudojamų nekilnojamojo turto objektų ar žemės sklypų, klausimą;

(34) nepaisant naujausių paskatų, tinklo kliūtys vis dar lėtina energetikos pertvarkos tempą. 2025 m. buvo atmesti prašymai dėl maždaug 42 GW galios elektros energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybos įrenginių prisijungimo. Šis skaičius viršija Lenkijos atsinaujinančiųjų išteklių gamybos įrenginių suminę įrengtąją galią. Spręsdamas šias kliūtis, perdavimo sistemos operatorius siekia pirmenybę teikti investicijoms į perdavimo sistemas, į šiaurės–pietų krypties perdavimo linijas, taip pat į specializuotus koridorius, skirtus šiuo metu kuriamiems naujiems pajėgumams (jūros ir branduolinio sektoriaus), į perdavimo ir skirstomųjų tinklų integraciją ir lankstumo sprendinius. Reikia papildomų pastangų siekiant padidinti Lenkijos energetikos sistemos lankstumą, be kita ko, vykdant tarpvalstybinę prekybą elektros energija, kad būtų išvengta atsinaujinančiųjų energijos išteklių ribojimo ir sušvelninti kainų šuoliai piko valandomis. Dabartinis tarpvalstybinių jungčių lygis yra žemas, o jungties su Lietuva „Harmony Link“ projektas yra vienintelis vykdomas projektas. Pajėgumų paskirstymo apribojimais Lenkijos elektros energijos kainos sistemingai atsietos nuo ES rinkos ir todėl dabar kainos yra didesnės. Nors stebimas paskirstymo apribojimų naudojimo mažėjimas, jų aktyvavimo dažnumas kelia susirūpinimą, kadangi dėl to galiausiai ribojami atsinaujinantieji energijos ištekliai;

(35) dėl priklausomybės nuo brangaus iškastinio kuro, naudojamo elektros energijai gaminti, ir nepakankamo neiškastinių išteklių suteikiamo lankstumo bei junglumo, 2025 m. Lenkijos vidutinė didmeninė elektros energijos kaina buvo devinta pagal dydį ES, o tai ribojo energijos įperkamumą. Toliau plėtojant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą taip pat susiduriama su apribojimais, kurie nėra susiję su tinklu. Kalbant apie mažmenines kainas, neproporcingai didelė elektros energijos mokesčių našta (palyginti su gamtinėmis dujomis) stabdo Lenkijos pramonės sektorių ir namų ūkių elektrifikaciją. Pramonės vartotojai už elektrą moka maždaug tris kartus brangiau nei už dujas, o mokesčiai ir rinkliavos sudaro trečdalį sąskaitos už elektrą sumos. Šildymo sektoriuje elektros mokesčių našta stabdo šilumos siurblių diegimą. Lenkijos akmens anglių gavybos sektorius yra stipriai subsidijuojamas ir „suvalgo“ biudžeto išteklius, kurie priešingu atveju galėtų būti panaudoti, be kita ko, švariai energijai ir pramonės pertvarkai spartinti. Pirmenybė galėtų būti teikiama subsidijų iškastiniam kurui, kuriomis nei tikslingai sprendžiama energijos nepritekliaus problema, nei mažinamos tikrosios energetinio saugumo problemos, laipsniškam atsisakymui;

(36) pramonės transformacijai trūksta nuoseklios strateginės ir teisinės sistemos, kuri suderintų politikos paskatas, infrastruktūros planavimą ir finansinę paramą su tikslais skatinti investicijas prioritetiniuose sektoriuose. Pagrindinės priklausomybės nuo

iškastinio kuro mažinimo intervencinės priemonės – elektrifikacija, atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimas vietoje, žaliojo vandenilio naudojimas ir anglies dioksido surinkimo, naudojimo ir saugojimo technologijų plėtra – įgyvendinamos laipsniškai, o ne struktūriškai. Akmens anglių laipsniškas atsisakymas sukelia rimtų ekonominių ir socialinių problemų regionams, kurie vis dar priklausomi nuo kasybos ir daug teršalų išmetančių pramonės šakų. Koordinuotas požiūris į pramonės transformaciją bus labai svarbus siekiant sušvelninti konkurencingumo praradimą, skatinant inovacijas ir augimą tuose regionuose;

(37) centralizuotas ir autonominis šildymas ir toliau yra priklausomas nuo akmens anglių, todėl kyla struktūrinių dekarbonizacijos sunkumų. Iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gaunama tik 21 % energijos, suvartojamos šildymui ir vėsinimui visuose sektoriuose. Centralizuoto šildymo srityje vyksta perėjimas nuo akmens anglių prie kogeneracijos dujų pagrindu, tačiau atsinaujinančiųjų išteklių energijos integravimas atsilieka. Anglys vis dar sudaro 60 % centralizuoto šilumos tiekimo derinio, o atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažataršės sistemos apsiriboja parodomaisiais projektais ir keliais mažesniais miestais. Dekarbonizacijos proceso pažanga priklauso nuo spartesnio šilumos šaltinių įvairovės didinimo ir tinklų modernizavimo, taip pat nuo planų išnaudoti atliekinės šilumos panaudojimo galimybes. Apie 15 % Lenkijos namų ūkių toliau naudoja akmens anglis savo būstams šildyti – tai didžiausias absoliutusis skaičius ES, kuris atsispindi ir viename iš blogiausių oro kokybės rodiklių ES. Taip pat apskaičiuota, kad panaši namų ūkių dalis patiria energijos nepritekliaus riziką dėl didelių energijos sąnaudų ir prasto pastatų energinio efektyvumo. Tolesnės pastangos mažinti priklausomybę nuo anglių ir didinti energijos vartojimo efektyvumą yra labai svarbios siekiant sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir oro taršą. Šildymas ir vėsinimas sudaro 81 % gyvenamųjų pastatų energijos suvartojimo;

(38) perėjimas prie darniojo transporto Lenkijoje išlieka sudėtingas, o kelių transporto sektoriuje išmetamų teršalų kiekis per pastaruosius du dešimtmečius beveik padvigubėjo. Elektra varomų transporto priemonių naudojimas privačiame ir krovininiame transporte auga lėtai, nes nėra pakankamai paskatų, įskaitant fiskalines, ir įkrovimo infrastruktūros. Nulinės taršos ir įvairiarūšio viešojo transporto rėmimas ir koordinavimas gali dar labiau prisidėti prie dekarbonizacijos pastangų ir kartu skatinti geresnį junglumą;

(39) Lenkija yra pažeidžiama dėl didelės sausros, potvynių, karščio bangų ir ekstremalių meteorologinių reiškinių rizikos, kuri kelia grėsmę ekonominiam saugumui ir žmonių gerovei. Lenkija vis dar neturi atnaujintos nacionalinės prisitaikymo prie klimato kaitos strategijos, pagrįstos naujausiu turimu rizikos vertinimu. 2013 m. priimtos strategijos atnaujinimo darbą numatoma užbaigti tik 2027 m. Dėl to stringa prisitaikymo prie klimato kaitos planavimas ir koordinavimas tarp vietos, regionų ir nacionalinių valdžios institucijų, atliepiant svarbius poreikius stiprinti atsparumą ir pasirengimą klimato kaitos poveikiui. Klimato kaita didina riziką aplinkai, o vandens ištekliai ir ekosistemos yra ypač pažeidžiami. Nemažėjanti vandens tarša dėl pramoninės veiklos ir aukštesnė temperatūra tebėra itin didelė problema, kelianti grėsmę gėlo vandens ištekliams. Ekosistemų apsaugai ir atkūrimui reikia didesnių paskatų, įskaitant finansines, laikantis principo „teršėjas moka“, kad būtų apribota tarša ir skatinamas tvarus naudojimas. Gamtiniai ištekliai taip pat yra klimato kaitos švelninimo veiksnys, bet anglies dioksido absorbavimo veiksmai Lenkijoje nėra pakankamai plataus užmojo, kad būtų pasiektas šalies 2030 m. tikslas žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės srityse. Norint skatinti tvarų

žemės ūkį šlapynių ir durpynų teritorijose ir miesto gyvenviečių valdymą, reikia papildomų politikos priemonių;

(40) atsižvelgdama į itin svarbų žmogiškojo kapitalo vaidmenį didinant Sąjungos konkurencingumą ir strateginį savarankiškumą, 2026 m. Taryba rekomendavo valstybėms narėms imtis veiksmų, siekiant skubiai spręsti su žmogiškuoju kapitalu susijusias įgūdžių ir švietimo sričių struktūrines problemas, trukdančias konkurencingumui. Lenkijai skirtos 2026 m. rekomendacijos gali padėti įgyvendinti Tarybos rekomendaciją dėl žmogiškojo kapitalo Sąjungoje;

(41) prastėjantys pagrindiniai įgūdžiai ir didėjanti nelygybė švietimo srityje vis dar kelia problemų. Nuo 2018 m. 15-mečių, kurių pagrindinių įgūdžių pasiekimai nepakankami, dalis išaugo daugiau nei ES vidurkis. Regionų skirtumai išlieka, tiek pagal mokymosi rezultatus, tiek pagal galimybes gauti išsilavinimą. Įtraukus švietimas kelia sunkumų – didelė dalis specialiųjų poreikių turinčių mokinių mokosi segreguotoje aplinkoje. Siekiant palengvinti mokinių su negalia perėjimą į įprastą ugdymo sistemą, Lenkijai vertėtų parengti įtraukaus švietimo strategiją, stiprinti paramos paslaugas ir užtikrinti tikslinį mokytojų rengimą. Pritaikius ilgalaikį strateginį požiūrį į įtraukų švietimą būtų lengviau įtraukti suinteresuotuosius subjektus, įgyvendinti kompleksines priemones ir išplėsti prieigą prie įtraukaus švietimo visiems mokiniams. Be to, dėl nepakankamų žaliųjų ir skaitmeninių įgūdžių vis dar kyla kliūčių dvejopai pertvarkai. Pavyzdžiui, 2025 m. tik pusė 16–74 metų Lenkijos gyventojų turėjo bent pagrindinius skaitmeninius įgūdžius, o tai yra mažiau nei ES vidurkis. Spręsdama įgūdžių trūkumo problemą Lenkija galėtų laikytis labiau holistinio požiūrio vykdant dvejopą pertvarką, taip pat, platesne prasme, atidžiau stebėti ir vertinti reformas bei investicijas įgūdžių srityje visais lygmenimis;

(42) Lenkija nuolat sulaukia mažai paraiškų į gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos studijų programas, o šių sričių absolventų skaičius nėra didelis, todėl nukenčia šalies inovacinis pajėgumas. Labiau integruotas požiūris į gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos mokymą (įskaitant geresnį informuotumą apie karjeros galimybes, mentorystę, nepalankioje padėtyje esančių grupių įtraukimą) taip pat būtų naudingas skatinant mokinius (ypač mokines) rinktis mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos profesijas;

(43) vienas iš pagrindinių uždavinių sprendžiant pagrindinių įgūdžių prastėjimo problemą tebėra suteikti mokytojams reikiamų įgūdžių ir pagerinti jų rengimo kokybę. Mokytojų trūksta ir jų trūkumas gali dar padidėti, nes vis dar sunku pritraukti ir išlaikyti naujus darbuotojus. Be to, maža jaunesnių nei 30 metų pagrindinio ugdymo mokyklų mokytojų dalis rodo, kad mokytojams reikia patrauklesnių karjeros galimybių. Siekdama sudaryti palankesnes sąlygas sėkmingai įgyvendinti mokymo programų reformą ir pagerinti mokytojų karjeros perspektyvas, Lenkija turėtų užtikrinti pakankamą mokytojų skaičių, modernizuoti pirminį mokytojų rengimą ir nuolat investuoti į jų profesinį tobulėjimą (be kita ko, įgyvendinant įtraukų švietimą);

(44) susirūpinimas dėl palyginti mažo profesinio rengimo ir mokymo sistemos veiksmingumo išlieka, nepaisant aukšto dalyvavimo lygio. Neseniai profesinio rengimo ir mokymo įstaigas baigusių asmenų užimtumo lygis sumažėjo ir tebėra mažesnis už ES vidurkį. Nustačius pagrindines prastesnių profesinio rengimo ir mokymo įstaigų absolventų užimtumo rezultatų priežastis, visų pirma susijusias su prastais pagrindiniais įgūdžiais, ribota programų atitiktimi darbo rinkos poreikiams ir įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktimi, ir parengus specialų įrodymais pagrįstą veiksmų planą šioms problemoms spręsti, būtų galima pagerinti profesinio rengimo ir

mokymo įstaigų absolventų padėtį. Taip pat galėtų būti taikomos papildomos priemonės, kuriomis siekiama gerinti mokymo kokybę (be kita ko, spręsti mokytojų trūkumo ir mokymo spragų problemą), geriau priderinti mokymo programas prie darbo rinkos poreikių, be kita ko, skaitmeninių ir žaliųjų įgūdžių srityje, ir stiprinti koordinavimą su suaugusiųjų švietimo politika. Dalyvavimas suaugusiųjų mokymosi programose vis dar gerokai mažesnis už ES vidurkį, ypač neformaliojo mokymosi srityje, ir iki šiol padaryta tik nedidelė pažanga. 2024 m. tik penktadalis suaugusiųjų dalyvavo mokymosi veikloje, t. y. gerokai mažiau už ES vidurkį ir 2030 m. tikslą. Suaugusiųjų mokymosi sistema tebėra susiskaidžiusi dėl nevienodo ministerijų ir regioninių subjektų valdymo, taip pat dėl didelės priklausomybės nuo projektais grindžiamo finansavimo. Visa tai prisideda prie riboto sistemos nuoseklumo. Todėl sistemai praverstų tvirtesnis koordinavimas ir finansavimas nacionaliniu lygmeniu;

(45) sunkumų ir toliau kelia nepalankioje padėtyje esančių grupių integracija į darbo rinką. Negalia ir liga tebėra pagrindinis neveiklumą lemiantis veiksnys: asmenų su negalia užimtumo skirtumas toliau didėjo nuo 33,9 procentinio punkto 2023 m. iki 35,6 procentinio punkto 2024 m. Asmenų su negalia ekonominio aktyvumo lygis vos viršija 50 %. Padaryta pažanga reguliuojant ir gerinant galimybes naudotis vaikų priežiūros paslaugomis, daugiausia pasinaudojant ESF+ ir EGADP lėšomis, tačiau moterų dalyvavimas darbo rinkoje tebėra menkas ir jam poveikį daro regioniniai skirtumai. Ne ES darbuotojų įgūdžiai darbo rinkoje vis dar nepakankamai išnaudojami. 2023 m. beveik kas antras ne ES pilietis, nepaisant jų aktyvaus dalyvavimo darbo rinkoje, dirbo darbą, kuriam reikia žemesnės už turimą kvalifikacijos. Dar yra galimybių toliau didinti valstybinių užimtumo tarnybų veiksmingumą, kad būtų teikiama tikslingesnė parama siekiant padėti nepalankioje padėtyje esančioms grupėms integruotis į darbo rinką;

(46) civilinės teisės reglamentuojamų sutarčių dalis, palyginti su visu dirbančiųjų skaičiumi, didėjo. Be to, darbuotojų nesamdantys savarankiškai dirbantys asmenys sudaro didelę visų dirbančiųjų dalį, viršijančią ES vidurkį. Abiem grupėms netaikoma visapusiška socialinė apsauga, nes sveikatos draudimas yra savanoriškas ir yra teisinių nuostatų, pagal kurias leidžiama sumažinti socialinės apsaugos įmokas, o tai gali turėti neigiamo poveikio būsimoms išmokoms, įskaitant pensijas. Dėl to įvairių rūšių sutartims taikomas mokesčių (mokesčių ir socialinio draudimo įmokų) arbitražas, o mokesčių pleištas didėja augant pajamoms. Nors derybų dėl kolektyvinės sutarties rodiklis yra mažiausias ES, jis dažniau naudojamas įmonių, o ne sektorių lygmeniu, o tai apskritai silpnina darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų derybinę poziciją;

(47) ilgalaikės priežiūros paslaugos nėra pritaikytos didėjančioms demografinėms problemoms spręsti. Viešosios išlaidos ilgalaikei priežiūrai tebėra nedidelės ir daugiausia skiriamos stacionarinei globai (gerokai viršija ES vidurkį), o programos, kuriomis siekiama plėtoti priežiūrą namuose arba bendruomeninę globą, tebėra nepakankamai finansuojamos arba labai priklausomos nuo ES finansavimo. Tai reiškia, kad žmonės, kuriems reikia pagalbos, patiria dideles savo lėšomis padengiamas išlaidas ir yra labai priklausomi nuo neformaliosios priežiūros paslaugų namuose. Lenkijai vertėtų gerinti ilgalaikės priežiūros paslaugų, visų pirma priežiūros namuose ir bendruomeninės globos paslaugų, kokybę ir galimybes jomis naudotis, be kita ko, didinant susijusį finansavimą ir jo tvarumą,

REKOMENDUOJA Lenkijai 2026 ir 2027 m. imtis šių veiksmų:

1. toliau laikytis 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomenduoto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo, siekiant ištaisyti perviršinio deficito padėtį, kartu pasinaudojant

lankstumu pagal nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą didinti gynybos išlaidas. Didinti gynybos išlaidas ir parengtį, kartu užtikrinant išlaidų efektyvumą ir laipsniškai pritaikant biudžetą, kad būtų išlaikytos struktūriškai didesnės gynybos išlaidos. Užtikrinti, kad visos priemonės, kurių imamasi siekiant sušvelninti energijos kainų kilimo poveikį, būtų laikinos, kad jomis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ar reaguoti į energijai imlių įmonių poreikius ir kad jos išsaugotų paskatas taupyti energiją, o jų fiskalinės išlaidos būtų suderinamos su įsipareigojimais pagal ES fiskalinę sistemą. Didinti viešųjų išlaidų veiksmingumą, be kita ko, tikslingiau skiriant socialines išmokas ir išplečiant išlaidų peržiūrų aprėptį. Didinti valdžios sektoriaus pajamas, be kita ko, plačiau naudojant šaltinius, kurie mažiau kenkia augimui, ir gerinant mokestinių prievolių vykdymą. Didinti pensijų sistemos adekvatumą, kartu išsaugant ilgalaikį tvarumą didinant faktinį pensinį amžių, sprendžiant moterų ir savarankiškai dirbančių asmenų pensinio skurdo problemą ir reformuojant specialias pensijų sistemas;

2. užtikrinti pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę įgyvendinamų reformų ir investicijų tęstinumą. Išlaikyti sanglaudos politikos programų paramos įgyvendinimo pagreitį, atitinkamais atvejais remiantis išteklių perskirstymu strateginiams prioritetams ir lankstumo galimybėmis per sanglaudos politikos sistemos laikotarpio vidurio peržiūrą. Spręsti unikalius socioekonominius, saugumo ir civilinio pasirengimo uždavinius, visų pirma kylančius prie rytinės ES išorės sienos esantiems regionams;

3. supaprastinti reglamentavimą, tobulinti reglamentavimo priemones ir užtikrinti teisinės sistemos stabilumą ir aiškumą. Skatinti konkurenciją viešųjų pirkimų procesuose, kad jie būtų veiksmingesni ir ne tokie sudėtingi, ir užtikrinti ilgalaikį viešųjų pirkimų planavimą. Stiprinti sąsajas tarp mokslo ir verslo sukuriant daugiau paskatų komercializuoti mokslinius tyrimus ir sukurti veiksmingą investicijoms parengtų projektų bazę. Modernizuoti viešąją mokslinių tyrimų sistemą, didinti mokslinių tyrimų srities karjeros patrauklumą ir užtikrinti tvarų mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimą. Užtikrinti, kad verslo aplinka būtų palankesnė inovacijoms, be kita ko, startuoliams ir veiklą plečiančioms įmonėms. Mažinti teritorinius skirtumus, visų pirma užtikrinant geresnę prieigą prie viešųjų paslaugų ir infrastruktūros bei jų kokybę, taip pat mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje. Stiprinti administracinius gebėjimus ir didinti veiksmingumą pasinaudojant e. paslaugų sąveikumu ir skaitmenizacijai taikomu vienkartinio duomenų rinkimo principu. Didinti MVĮ skaitmeninį intensyvumą, pirmiausia paramą skiriant pažangioms technologijoms. Didinti įperkamo ir socialinio būsto pasiūlą bei kokybę veiksmingai koordinuojant būsto politiką ir strategijas, plečiant įperkamo ir socialinio būsto programas, tobulinant reglamentavimą ir peržiūrint nekilnojamojo turto apmokestinimą;

4. didinti energetikos sistemos lankstumą ir tinklo pajėgumą, didinti tarpvalstybinių jungčių skaičių bei prekybos elektros energija apimtį ir šalinti tolesnio atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimo suvaržymus. Remti subalansuotus elektros energijos kainos signalus, kad būtų skatinama elektrifikacija, ir laipsniškai panaikinti subsidijas iškastiniam kurui, visų pirma susijusias su anglių kasyba. Sudaryti sąlygas švariai pramonės transformacijai ir skatinti nuo anglies priklausomų regionų į inovacijas orientuotas pertvarkos strategijas. Mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro šildymo sektoriuje kartu su šiluminiu pastatų modernizavimu. Skatinti transporto priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą kartu su tai įgalinančia infrastruktūra. Didinti atsparumą klimato kaitai pasitelkiant funkcinį

prisitaikymo prie klimato kaitos valdymą, ekosistemų atkūrimą ir tausų gamtos išteklių naudojimą;

5. skatinti kokybišką ir įtraukų švietimą ir spręsti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemą. didinti gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos studentų skaičių aukštojo mokslo sistemoje ir spręsti mokytojų trūkumo bei mokytojų rengimo kokybės problemas. Toliau didinti profesinio rengimo ir mokymo veiksmingumą. Sudaryti palankesnes sąlygas mokytis suaugusiems ir didinti jų skaičių. Didinti palankių sąlygų neturinčių grupių, visų pirma asmenų su negalia, dalyvavimą darbo rinkoje, be kita ko, teikiant pritaikytą paramą darbo rinkai. Konsultuojantis su socialiniais partneriais mažinti darbo rinkos segmentaciją sprendžiant skirtingo apmokestinimo priklausomai nuo sutarties rūšies problemą ir didinti galimybes naudotis socialine apsauga. Didinti ilgalaikės priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė